

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра економіки та міжнародних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

19.06.2023

протокол № 08, п. 8

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 19.06.2023 № 82

**СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО /
SOCIAL ENTREPRENEURSHIP**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	bachelor
Галузь знань	23 «Соціальна робота» /	Social work
Спеціальність	232 «Соціальне забезпечення» /	Social welfare
Освітня програма	«Соціальне забезпечення» /	Social welfare

Розробник: Богацька Наталія, кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Соціальне забезпечення» – Мартинова Лілія, доктор економічних наук, доцент

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки та міжнародних відносин від 05 червня 2023 р. протокол № 08;
на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права від 13 червня 2023 р. протокол № 06.

Рецензенти:

Павлюк Тетяна, кандидат економічних наук, доцент

Кравенська Тетяна, директор ТОВ «Вінінтертрейд»

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 03.07.2023 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 2,26.

Обл.-вид. арк. 2,00. Тираж 2. Зам. № 338.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

Мета вивчення дисципліни.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» системи професійної компетентності (знань, прикладних вмінь та навичок) в межах комплексного підходу щодо ініціювання та розвитку соціальних підприємницьких ініціатив, набуття умінь планування, аналізу і реалізації діяльності соціальних підприємств та проектів.

Результати вивчення навчальної дисципліни її місце в освітньому процесі.

Результатом вивчення дисципліни «Соціальне підприємництво» є теоретична та практична підготовка здобувачів вищої освіти до опанування знань щодо діяльності соціальних підприємств, умов їх створення та функціонування.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Соціальне підприємництво» для освітньої програми «Соціальне забезпечення» є формування комплексу компетентностей:

- **інтегральна компетентність:** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

- **загальні компетентності:**

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. . Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК12. Здатність працювати в команді.

ЗК16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

- **спеціальні (фахові) компетентності спеціальності:**

СК13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

СК14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

СК15. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної допомоги для виконання завдань професійної діяльності.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Соціальне підприємництво» для освітньої програми «Соціальне забезпечення» полягають:

ПРН2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.

ПРН3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.

ПРН10. Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення.

ПРН11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.

ПРН15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

ПРН20. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Міждисциплінарні зв'язки: програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів, базується на вивченні таких нормативних дисциплін, як «Психологія спілкування та конфліктологія», «Економічні основи соціального забезпечення», «Соціальна та демографічна статистика», «Теорія та практика соціального забезпечення», «Політика зайнятості та ринок праці», «Менеджмент соціального забезпечення», «Соціальна робота в громаді», «Соціальне страхування», «Соціальна політика».

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму дисципліни та набрали достатню кількість балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (згідно з Положенням Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти №12 від 07.02.2022).

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, або не набрав 75 балів, він складає екзамен з усієї програми навчальної дисципліни у вигляді письмового опитування знань згідно завдань встановленого зразка.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переводу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, має право звернутися із проханням переглянути оцінку, одержану на екзамені (згідно Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів №32 від 07.02.2022).

2. Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл (тематичний план)

Теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин / кредитів	з них			
		лекції	практичні заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6
Тема № 1 Поняття соціального підприємництва та його роль в сучасному суспільстві	9	2	2	5	УО, УД
Тема № 2 Особливості соціального підприємництва	8	2	2	4	Т, УО, УД
Тема № 3 Формування підприємницького стилю мислення як інноваційного	8	2	2	4	Т, УО, УД
Тема № 4 Міжнародний досвід соціального підприємництва	9	2	2	5	УД, Т, УО
Тема № 5 Законодавчі основи соціального підприємництва	8	2	2	4	Т, УО, УД
Тема № 6 Стан соціального підприємництва в Україні	9	2	2	5	УО, УД
Тема № 7 Ідеї та можливості в соціальному підприємництві	8	2	2	4	УО, УД
Тема № 8 Організаційно – правові форми соціальних підприємств	8	2	2	4	КТ, ПО
Тема № 9 Організаційна структура соціального підприємства	9	2	2	5	УО, УД
Тема № 10 Стратегія розвитку соціального підприємництва	9	2	2	5	УО, УД, Т
Тема № 11 Бізнес – моделювання в соціальному підприємництві	9	2	2	5	КТ, ПО
Тема № 12 Бізнес - планування в соціальному підприємництві	9	2	2	5	УО, УД, ІЗ
Тема № 13 Маркетинг в соціальному підприємстві	8	2	2	4	УО, УД
Тема № 14 Фінансові аспекти соціального підприємництва	9	2	2	5	КТ, УО, ІЗ
Тема № 15 Особливості здійснення соціального підприємництва різними видами організацій	9	2	2	5	УО, УД

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6
Тема № 16 Створення соціального підприємства	9	2	2	5	Т, УО, УД
Тема № 17 Облік, звітність та податкові пільги для соціальних підприємств	8	2	2	4	КТ, ПО
Тема № 18 Інвестиції в соціальний бізнес	9	2	2	5	КТ, УО, УД
Тема № 19 Вимірювання соціального впливу та результатів діяльності	8	2	2	4	УО, ПО
Тема № 20 Екосистема соціального підприємництва в Україні	9	2	2	5	Т, ПО
Тема № 21 Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні	8	2	2	4	Т, УО, УД, ІЗ
Разом за семестр	180 / 6	42	42	96	-
Підсумковий контроль	Екзамен письмовий				

Умовні позначення:

УО – усне опитування;

ПО – письмове опитування;

Т – тестування;

ІЗ – індивідуальне завдання;

КТ – комп'ютерне тестування;

УД – участь у дискусії.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Зміст дисципліни (теми програми).

Тема № 1 Поняття соціального підприємництва та його роль в сучасному суспільстві

Характер і зміст курсу, зв'язок з іншими дисциплінами. Завдання курсу. Місце дисципліни у вивченні підприємництва. Сутність понять «підприємництво», «соціальне підприємництво», основи соціального підприємництва та його особливості.

Принципи соціального підприємництва. Визначення та розуміння соціального підприємництва. Участь бізнесу у вирішенні соціально-економічних проблем. Відмінності між соціальним та комерційним підприємництвом, урядовими ініціативами, громадською діяльністю (благодійністю, волонтерством).

Сутність понять «соціальна відповідальність», «корпоративна соціальна відповідальність». Особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку. Соціальні інновації та підприємницька діяльність. Різниця між соціальною відповідальністю та соціальним підприємництвом. Фінансові, техніко-економічні і організаційні механізми, що використовуються в економіці для реалізації соціальних бізнес-проектів.

Тема № 2 Особливості соціального підприємництва

Поняття соціального підприємництва. Сутність, природа та типи підприємницької діяльності. Створення умов для успішної підприємницької діяльності. Актуальність розвитку соціального підприємництва. Передумови розвитку соціального підприємництва.

Започаткування соціального підприємництва в світі. Досвід соціального підприємництва у світі. Соціальні кооперативи Італії. Законодавче регулювання питань, пов'язаних з соціальним підприємництвом. Приклади успішних соціальних підприємств в Україні. Метою соціального підприємництва є зміна існуючого небажаного соціального стану на більш бажаний; вирішення соціальної проблеми через досягнення потрібного результату – соціально-еколого-економічного ефекту.

Соціальна інфраструктура. Взаємозв'язок соціальної політики держави та соціального підприємництва. Соціальні проблеми на вирішення яких зорієнтоване соціальне підприємництво. Позитивні зміни в соціальній сфері, які стали наслідком діяльності соціальних підприємств. Соціальні цінності, що створюються соціальними підприємствами. Реінвестування прибутку в соціальних підприємствах. Соціальні інновації.

Підприємницькі неприбуткові організації. Соціальні кооперативи. Інтегративне соціальне підприємництво. Роль соціального підприємництва в досягненні глобальних цілей сталого розвитку. Соціальна робота.

Перспективи розвитку національного соціального підприємництва.

Тема № 3 Формування підприємницького стилю мислення як інноваційного

Економічна свобода як Основні передумова розвитку соціального підприємництва. Складові економічної свободи: економічна самостійність, економічна відповідальність, економічна рівноправність. Рушійні сили розвитку соціального підприємництва. Економічний інтерес та конкуренція як джерела розвитку підприємництва. Підприємство як соціально-економічна та ділова творчість людини. Умови та принципи соціальної підприємницької діяльності.

Характеристика соціального підприємця. Необхідні навички та вміння для успішної роботи соціального підприємця. Правовий статус, права, обов'язки та відповідальність підприємця. Ділові якості й риси характеру соціального підприємця. Знання, ентузіазм, велике вміння та бажання знайти своє місце у складному світі бізнесу. Виявлення "профілю підприємця".

Відмінності між підприємництвом та соціальним підприємництвом - Основні відмінність перебуває не в площині мотивації, а у сфері характеристик цінності, що виробляється. Основні функції, які виконує соціальний підприємець, що властиві саме цьому виду діяльності: ресурсну, управлінську, інноваційну, ризикову.

Інноваційне середовище – як закономірний стан буття природи і соціуму, умова постійного розвитку соціального підприємця. Перехід від окремих, «фрагментарних», «одиничних» інновацій соціального підприємця до системної діяльності, спрямованої на перетворення наукового знання і технологічних розробок у новий удосконалений продукт, якого вимагає людина.

Тема № 4 Міжнародний досвід соціального підприємництва

Термін «соціальне підприємництво» вперше використовується у 1972 р. Б. Дрейтон, засновник «Ашока». «Ашока» (Ashoka) – найбільша міжнародна організація, що об'єднує лідерів соціального підприємництва з усього світу, чия діяльність спрямована на системне вирішення найбільш гострих соціальних проблем.

У 1978 р. у Великій Британії була обґрунтована концепція соціального підприємства, діяльність якого уособлювала основні правила кооперативу, що базується на спільній власності, та відповідала принципам економічної, соціальної та екологічної ефективності.

Становлення соціального підприємництва в Сполучених Штатах Америки відбувається в середині ХХ ст. Значну допомогу в розвитку соціального підприємництва надає уряд США в 5 напрямках: 1) стимулювання соціальних інновацій; 2) створення сприятливих умов для розвитку соціальних ініціатив; 3) визнання і заохочення успішних соціальних ініціатив; 4) допомога в поширенні і розвитку успішних соціальних ініціатив; 5) поширення інформації про ефективність соціального підприємництва.

У середині ХХ ст. скорочення державних програм соціального захисту як у Європі, так і США примусило неприбуткові організації перейти до активного пошуку додаткових ресурсів та створювати прибуткові організації з генеруванням прибутку, який витрачається виключно на виконання місії,

наприклад, благодійні магазини в Сполученому Королівстві. На сьогодні функції та моделі соціальних підприємств на всіх континентах відображають силу глобалізації через поширення та запозичення практик і підходів, що просуються у світі.

Історичний екскурс в розвиток світового кооперативного руху як форми соціального підприємництва. Природа кооперативного руху. Соціальна місія кооперативів. Кооперативні цінності. Основні принципи діяльності кооперативів. Система споживчої кооперації. Сучасні тенденції розвитку кооперації в світі та в Україні.

Тема № 5 Законодавчі основи соціального підприємництва

Правова база соціального підприємництва в Україні. Проблеми правового забезпечення соціального підприємництва в Україні. Законодавчі основи соціального підприємництва.

Державне регулювання соціального підприємництва в Україні. Необхідність та сутність державного регулювання соціального підприємництва, його форми та методи: адміністративні, правові, економічні. Прямі та непрямі методи регулювання. Інструменти впливу держави на розвиток соціального підприємництва: податкова політика, цінове та кредитно-грошове регулювання, амортизаційна політика, регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Державна підтримка соціального підприємництва. Механізм державної фінансової допомоги суб'єктам соціального підприємництва. Кадрове та інформаційне забезпечення державою підприємницької діяльності. Державні та міжнародні організації, що сприяють розвитку соціального підприємництва.

Тема № 6 Стан соціального підприємництва в Україні

Історія розвитку соціального підприємництва в Україні з XIX століття до здобуття Україною незалежності. Етапи розвитку соціального підприємництва в незалежній Україні та їх характеристика. Роль громадського руху сприяння розвитку соціального підприємництва в Україні.

Урядові та законодавчі ініціативи в сфері сприяння розвитку соціального підприємництва. Значення соціального підприємництва для соціально-економічного розвитку на національному та місцевому рівнях. Інкубатори та акселератори, що спеціалізуються на підготовці та запуску соціальних підприємств, почали з'являтися в Україні. Фінансова підтримка соціальних підприємств в Україні.

Роль міжнародних донорських організацій в розвитку соціального підприємництва в Україні. Популяризація соціального підприємництва в Україні. Роль освіти в розвитку соціального підприємництва. Он-лайн платформи по вивченню основ соціального підприємництва.

Методологія прикладного політико-економічного аналізу стану соціального підприємництва. Відмінності між корпоративною соціальною відповідальністю і соціальним підприємництвом. Роль державних соціальних служб в розвитку соціального підприємництва. Каталог соціальних підприємств та його характеристика.

Роль соціальних підприємств у вирішенні проблем бідності та безробіття. Галузева структура сфер діяльності соціальних підприємств в Україні. Структура соціального підприємництва в Україні за організаційно-правовими формами підприємств .

Мотивація до розвитку діяльності в соціальних підприємців. Проблеми та обмеження в діяльності соціальних підприємств в Україні. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні.

Тема № 7 Ідеї та можливості в соціальному підприємництві

Система соціального бізнесу та його складові. Функції та принципи соціального підприємництва. Умови організації соціальної підприємницької діяльності. Сутність бізнес-ідеї. Індивідуальні, колективні методи генерації бізнес-ідеї. Джерела ідей. Оцінка життєздатності підприємницької ідеї. Належно обрана та обґрунтована ідея створення соціального підприємства як ключовий фактор успіху його майбутньої діяльності.

Очікуваний результат діяльності соціального підприємства як поєднання «Прибуток – Люди – Планета» (англ. мовою «PPP» – «Profit, People, Planet»).

Підтримка розвитку місцевої громади як соціальна складова бізнесу. Працевлаштуванні людей із вразливих груп населення як соціальна складова бізнесу. Вирішенні соціальних проблем громади як соціальна складова бізнесу. Фінансування соціальних проектів як соціальна складова бізнесу.

Мотивація підприємця вирішити певну соціальну проблему. Фактори конкурентоспроможності соціального підприємства. Пропозиція товару або послуги, які відсутні на локальному ринку як спосіб уникнення конкуренції для соціального підприємства.

Створення виробів ручної роботи («hand made») як метод підвищення конкурентоспроможності соціального підприємства на ринку. «Продавати історію» разом із продуктом як метод підвищення конкурентоспроможності соціального підприємства на ринку. Цікаве, неординарне поєднання у товарах чи послугах як метод підвищення конкурентоспроможності соціального підприємства на ринку. Використання унікальних навичок людей, для яких створюється соціальне підприємство як метод підвищення конкурентоспроможності соціального підприємства на ринку. Приклад успішного застосування «соціальності» (соціальної складової бізнесу) у просуванні товарів або послуг соціальних підприємств.

Державний контроль за відповідністю задекларованої ідеї практиці діяльності в соціальній сфері. Громадський контроль за відповідністю задекларованої ідеї практиці діяльності в соціальній сфері.

Наявна економічна ситуація як фактор сприяння розвитку соціального підприємництва. Законодавство як фактор сприяння розвитку соціального підприємництва. Людські ресурси як фактор сприяння розвитку соціального підприємництва. Соціальний капітал громади як фактор сприяння розвитку соціального підприємництва. Зацікавленість великого бізнесу в аутсорсингу як фактор сприяння розвитку соціального підприємництва.

Тема № 8 Організаційно – правові форми соціальних підприємств

Юридичні питання соціально-підприємницької діяльності. Критерії вибору організаційно-правових форм соціального підприємництва. Організаційно-правові форми соціального підприємництва. Ознаки, види діяльності та систематизація соціальних підприємств. Види кооперативів. Соціальні кооперативи як Основні форма соціального підприємництва. Громадські організації та благодійні фонди. Державне регулювання діяльності соціальних підприємств.

Соціальне підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності. Основні види соціальних підприємств та їх організаційні форми. Об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, холдинг, консорціум, концерн. Господарські товариства як суб'єкти підприємництва та їх види. Особливості створення та функціонування акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю, повних товариств, командитних товариств. Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи. Особливості діяльності виробничого кооперативу.

Тема № 9 Організаційна структура соціального підприємства

Внутрішні та зовнішні виклики в розвитку соціального підприємства. Ресурси для успішної роботи. Формування відносин соціального бізнесу із працівниками й зовнішніми організаціями на основі соціальної відповідальності.

Сутність, види, моделі та рівні соціального партнерства. Соціальний діалог в Україні, особливості національної моделі соціального партнерства в Україні. Основні засновники та учасники фірми. Визначення та розробка кадрової політики. Формування команди професіоналів: моделі компетенцій та набір команди. Постановка цілей і задач: делегування, функція контролю, аналізу і зворотного зв'язку. Методи та оцінка ефективності командної роботи.

Навчання та мотивація членів команди. Юридичні питання в управлінні персоналом соціального підприємства. Цілі, правила та цінності в організації діяльності соціального підприємства. Комерційні, соціальні та екологічні цілі та завдання соціального підприємства.

Статут соціального підприємства. Залучення членів та персоналу до прийняття рішень. Посадові інструкції як інструмент управління.

Засади взаємодії з ринковим сектором діяльності соціального підприємства. Дисциплінарні правила поведінки (Кодекс правил) в соціальному підприємстві. Організаційні правила в соціальному підприємстві. Ієрархічна організаційна структура соціального підприємства. Інформаційна Система Управління (ІСУ) в соціальному підприємстві .

Тема № 10 Стратегія розвитку соціального підприємництва

Соціальне підприємство як форма реалізації соціального підприємництва. Формування соціальної місії підприємства. Визначення пріоритетності напрямків діяльності підприємства. Значення інновації у соціальному підприємстві. Послідовність планування діяльності соціального підприємства.

Ідеї та можливості соціального підприємництва. Розробка стратегії для досягнення поставлених цілей. Маркетингове забезпечення соціального підприємництва. Маркетингові закони та маркетингова стратегія соціального підприємства. Стратегія бренду та інструменти бренд-менеджменту соціального підприємства. Формування громадської думки про фірму та товар. Моделі підприємницького процесу. Формування організаційно-правових моделей соціального підприємництва в Україні. Діяльність проекту "Соціальне підприємництво в Україні: досягнення соціальних змін за ініціативою знизу".

Концепція розвитку соціального підприємництва в Україні. Програма розвитку соціального підприємництва у м. Вінниці. Значення соціальної стратегії для підприємства. Система стратегій розвитку підприємства і місце в ній соціальної стратегії. Стратегія розвитку кадрового потенціалу підприємства.

Заходи з поліпшення умов і охорони праці, зміцнення здоров'я працівників окремого підприємства. Заходи з поліпшення житлово-побутових і соціально-культурних умов працівників окремого підприємства та їх сімей. Соціальна захищеність працівників підприємства. Оцінка ефективності соціальної стратегії підприємства. Поняття «візія підприємства» в соціальному підприємстві. Місія соціального бізнесу.

Тема № 11 Бізнес – моделювання в соціальному підприємстві

Поняття бізнес-моделей. Аналіз бізнес-моделей. Побудова і вдосконалення бізнес-моделей.

Соціальна складова проекту – вміння правильно описати користь бізнес-проекту. Сегмент ринку, імідж продукту на стадії бізнес-ідеї: позиціонування та оцінювання власної ідеї. Формування бізнес-маяків просування проекту. Формування комерційних запитів як інструмент соціального підприємництва.

Бізнес-ідея. Бізнес-мета. Лінійка продуктів. Внутрішня реклама продуктових лінійок. Характеристика, прибуток, переваги товару. Опис цінності, яку несе для клієнта товар або послуга, що реалізується соціальним підприємством. Опис соціальної проблеми, яку планується вирішити за допомогою діяльності соціального підприємства.

Основні партнери соціального підприємства. Взаємодія соціального підприємства з цільовими групами клієнтів. Структура витрат соціального підприємства. Економічна стійкість: види доходів, які отримує соціальне підприємство в процесі своєї діяльності. Вимірювання соціального впливу підприємства на громаду або цільову групу клієнтів.

Тема № 12 Бізнес - планування в соціальному підприємстві

Сутність бізнес-планування. Структура і послідовність розробки бізнес-плану соціального підприємства. Організація процесу бізнес-планування. Методика опису соціального підприємства та галузі та характеристика продукту. Методика складання плану маркетингу. Методика розробки виробничого та організаційного планів. Методика складання фінансового та інвестиційного планів.

Етапи та механізми реалізації соціального бізнес-проекту. Ресурси для

реалізації проекту. Прогноз результатів . Розробка ретельного плану розвитку. SWOT-аналіз. Маркетингові дослідження. Використання інструментів стратегічного менеджменту з метою бізнес-спрямуванням.

Аналіз та прогнозування фінансових результатів. Етапи: створення карти процесів – складові частини бізнес-проекту; створення карту показників-абстрактні та реальні результати реалізації проекту; формування карти персоналу- прописати хто саме, скільки людей, з якими знаннями та компетенціями потрібен для реалізації проекту і за якими критеріями відбувається залучення персоналі; система мотивації персоналу – пошук необхідних стимулів і умов праці.

Тема № 13 Маркетинг в соціальному підприємстві

Функції, принципи та цілі маркетингу соціального підприємства. Роль та особливості маркетингу в соціальному підприємстві. Концепції маркетингу. Тактика і стратегія маркетингу. Цінова політика соціального підприємства у системі маркетингу. Маркетингове середовище. Основні складові частини комплексу «чотирьох Р». Маркетингові дослідження. Фактори сегментування ринку за групами споживачів.

Інформаційні джерела для маркетингового дослідження. Особливості та процедура маркетингового аналізу в соціальному підприємстві. Методи залучення клієнтів в соціальному підприємстві. Комплекс маркетингової політики соціальної підприємства. Інструменти маркетингу в діяльності соціального підприємства.

Маркетингова стратегія соціального підприємства. Бренд і брендинг соціального підприємства. Маркетингові комунікації. Дослідження ринку соціального підприємства. Конкуренти, продукти і реклама в соціальному підприємстві. Зацікавлені в діяльності соціального підприємства сторони (стейкхолдери).

Ціннісна пропозиція як частина бізнес-моделі майбутнього соціального підприємства. Маркетинговий комплекс соціального підприємства. Експертна оцінка необхідних для соціального підприємства ресурсів для виробництва чи обслуговування продукту/послуги.

Тема № 14 Фінансові аспекти соціального підприємства

Фінансове забезпечення соціального підприємства. Стратегічне та операційне фінансове планування. Пошук можливостей для прибутковості.

Залучення інвестицій: робота з донорами та інвесторами. Види допомоги для соціальних підприємств. Фандрейзинг. Засоби залучення фінансування в соціальні проекти. Складові бізнес-планування в соціальному підприємстві: опис підприємства, соціальна цінність, цілі та завдання, оцінка ринку, команда, фінансові джерела, стратегія маркетингу, фінансовий план, управління ризиками. Особливості побудови бізнес-планів в соціальному підприємстві. Основні вимоги до інвестиційних проектів соціальних підприємств. Як презентувати свій стартап інвесторам.

Бюджетування та фінансові розрахунки. Джерела доходів для соціального

підприємництва. Практика фінансового аналізу: щоденне прийняття рішень і операційне планування на основі фінансових показників. Критерії успішності соціального підприємства. Оцінювання ефективності використання соціальних інвестицій, результативності корпоративних соціальних програм та вимірювання соціального впливу від діяльності підприємства. Вимірювання соціальної цінності. Зростання та розвиток соціального підприємства. Фінансові аспекти стратегії виходу із бізнесу.

Тема № 15 Особливості здійснення соціального підприємництва різними видами організацій

Класифікація видів діяльності соціальних підприємств. Вільна, дозвільна (ліцензована) та державна підприємницька діяльність. Обмеження в діяльності соціальних підприємств. Стандартизація і сертифікація. Патентування діяльності соціальних підприємств. Ліцензування діяльності соціальних підприємств. Сутність процесу ліцензування. Дозвільні види діяльності соціальних підприємств. Органи державної влади, що видають ліцензії. Плата за видачу ліцензії.

Класифікація видів соціального підприємництва за фазами відтворення: виробниче, комерційне (товарно-грошові та торговельно-обмінні операції) та фінансове підприємництво. Виробниче підприємництво – найважливіший вид діяльності соціальних підприємств, спрямований на виробництво товарів та надання послуг. Посередництво як різновид комерційної діяльності соціальних підприємств.

Тема № 16 Створення соціального підприємства

Вибір способу започаткування соціального бізнесу. Традиційні способи: створення нового соціального підприємства, купівля існуючого бізнесу. Нетрадиційні способи: прямий маркетинг, пересувна торгівля, франчайзинг, надомний бізнес, вихід зі складу великої компанії.

Етапи започаткування власної справи в соціальному бізнесі. Засновницькі документи та їх підготовка. Статут підприємництва та засновницький договір. Формування статутного фонду. Порядок відкриття рахунка суб'єкта підприємницької діяльності в установі банку.

Бізнес-план та його роль у заснуванні власної справи. Стадії розробки бізнес-плану. Структура та технологія розробки бізнес-плану. Порядок державної реєстрації суб'єктів соціального підприємництва.

Тема № 17 Облік, звітність та податкові пільги для соціальних підприємств

Роль звітності і податків у фінансовій системі соціального підприємництва. Прямі та непрямі податки. Способи сплати податків у підприємстві. Загальна та спрощена системи оподаткування. Єдиний податок. Фіксований податок. Порядок відрахувань діяльності в пенсійний фонд і фонди соціального страхування. Кредитування та його роль у розвитку підприємництва. Особливості надання мікрокредитів суб'єктам соціального

підприємництва. Значення кредитних спілок у фінансуванні соціального бізнесу.

Бухгалтерські книги та реєстри в соціальному підприємстві. Управлінський облік в соціальному підприємстві. Звітність соціального підприємства. Доходи та витрати соціальних підприємств.

Пільги для соціальних підприємств з податку на додану вартість. Пільги для соціальних підприємств з податку на нерухомість. Пільги для соціальних підприємств з орендної плати за державне майно та із земельного податку. Особливості обліку операцій з надання благодійної допомоги. Особливості обліку та звітності в неприбуткових організаціях.

Тема № 18 Інвестиції в соціальний бізнес

Поняття інвестування та його значення для розвитку соціального підприємництва. Джерела фінансових ресурсів соціального підприємництва та процес інвестування. Управління фінансами суб'єктів підприємництва. Методи інвестування в соціальному підприємстві.

Інвестиційний план як інвестиційна пропозиція соціального підприємства. Міжнародний досвід в сфері інвестування в соціальний бізнес. Фандрейзинг як методи генерування матеріальних, людських та фінансових ресурсів для соціальних підприємств. Форми фандрейзингу для соціального підприємництва. Характеристика каналів, з допомогою яких здійснюється фандрейзинг для соціального підприємництва. Типи інвесторів для соціального підприємництва. Краудфандинг в соціальному підприємстві.

Роль фінансових інституцій та фондів в інвестуванні розвитку соціального підприємництва. Досвід США в інвестуванні розвитку соціальних підприємств. Досвід Великобританії в інвестуванні розвитку соціальних підприємств. Соціальні фондові біржі.

Тема № 19 Вимірювання соціального впливу та результатів діяльності

Результати діяльності соціального підприємства. Класифікація результатів діяльності соціального підприємства. Понятійний апарат, що використовується для оцінки соціальних результатів. Етапи оцінки результатів діяльності соціального підприємства та їх характеристика.

Вдосконалення внутрішніх організаційно-економічних механізмів соціального підприємства на основі результатів оцінювання його діяльності. Проблема вимірювання та оцінювання соціальних результатів діяльності підприємства. Внутрішній компонент соціальних результатів діяльності підприємства. Зовнішній компонент соціальних результатів діяльності підприємства. Основні методичні підходи, що використовуються для оцінки соціальних результатів.

Підхід множинності інтересів зацікавлених сторін, що використовується для оцінки соціальних результатів. Послідовність етапів оцінки результатів діяльності соціального підприємства. Суб'єкти оцінки результатів діяльності соціального підприємства. Індикатори вимірювання економічної та соціальної діяльності соціального підприємства.

Тема № 20 Екосистема соціального підприємництва в Україні

Роль соціальних підприємств в суспільно-природно-економічній екосистемі. Інкубатори та акселератори як учасники екосистеми соціального підприємництва. Донори та інвестори як учасники екосистеми соціального підприємництва. Перспективи розвитку екосистеми соціального підприємництва в Україні. Каталог соціальних підприємств.

Інкубатори та акселератори у сфері соціального підприємництва в Україні. Світовий досвід функціонування інкубаторів та акселераторів в сфері соціального підприємництва. Проблеми функціонування інкубаторів та акселераторів в сфері соціального підприємництва в Україні.

Міжнародні проекти технічної допомоги в сфері соціального підприємництва в Україні. Програми з розвитку соціального підприємництва в Україні. Сфера венчурної філантропії та соціального інвестування в Україні. Фінансування та підтримка соціальних підприємств благодійними фондами. Проблеми та перешкоди в сфері інвестування українських соціальних організацій та підприємств.

Тема № 21 Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні

Передумови для розвитку соціального підприємництва в Україні. Мотиваційні аспекти в розвитку соціального підприємництва. Об'єктивні та суб'єктивні перешкоди для розвитку соціального підприємництва в Україні. Фактори та можливості, що сприяють активізації розвитку соціального підприємництва в Україні.

Масштабування соціального підприємництва. Процес формування механізму сприяння розвитку соціального підприємництва. Проблема доступу соціальних підприємців до фінансових ресурсів. Підтримка міжнародними фондами та організаціями розвитку соціального підприємництва в Україні.

Заходи, які необхідно реалізувати для розвитку соціального підприємництва в Україні. Інституції, діяльність яких спрямована на підтримку розвитку соціальних підприємств. Ресурси, які наявні для розвитку соціального підприємництва. Система інформаційно-консультаційного забезпечення розвитку соціального підприємництва.

Політика державної підтримки розвитку соціального підприємництва: зарубіжний досвід та українські реалії. Інвестиційні програми з кредитування соціальних підприємств.

Структура навчальної дисципліни.

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента, год.
1	2	3
<p>Знати: сутність та науково-теоретичні основи соціального підприємництва</p> <p>Вміти: використовувати вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку соціального підприємництва</p>	<p>Тема № 1 Поняття соціального підприємництва та його роль в сучасному суспільстві</p> <p>Лекція № 1 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття соціального підприємництва 2. Завдання, які можна вирішити за допомогою соціального підприємництва 3. Можливості для розвитку соціального підприємництва в Україні 4. Можливості залучення ресурсів для старту та розвитку соціальних підприємств <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 7, 14, 28, 42, 57 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Успішні закордонні приклади соціального підприємництва Соціальні підприємства в Україні (приклад) Види соціальної продукції та соціальних послуг Зміни в суспільному сприйнятті соціального бізнесу</p>	5
	<p>Практичне заняття № 1 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасне трактування поняття «соціальне підприємництво» та його критерії 2. Умови для розвитку соціального підприємництва в Україні 3. Ресурси та можливості для розвитку соціального підприємництва в Україні 4. Успішні приклади розвитку соціального підприємництва в Україні та за кордоном 5. Практична вправа (робота в малих групах) «5 хвилин про головне: що таке соціальне підприємництво» 6. Ділова гра «Жива бібліотека»: приклади з практики українських і зарубіжних соціальних підприємств 	2

1	2	3
<p>Знати: принципи та особливості функціонування соціального підприємництва в сучасних умовах</p> <p>Вміти: оцінювати стан соціального підприємництва, його вплив на позитивні соціально-економічні зміни в суспільстві</p>	<p align="center">Тема № 2 Особливості соціального підприємництва</p> <p>Лекція № 2 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознаки та принципи діяльності соціальних підприємств 2. Класифікація соціальних підприємств 3. Інноваційна сутність соціальних підприємств 4. Соціальне підприємництво і соціальна відповідальність бізнесу <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1- 5 Додаткові: 13, 27, 34, 41 Інтернет – ресурси: 60-64</p> <hr/> <p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Історичні основи виникнення і розвитку соціального підприємництва Соціальний бізнес як інноваційна діяльність Соціальні кооперативи Інтегративне соціальне підприємництво</p> <hr/> <p>Практичне заняття № 2 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Альтернативні погляди науковців на зміст поняття «соціальне підприємництво» 2. Соціальні підприємства як «агенти» соціальних змін в суспільстві 3. Соціальне підприємництво і соціальна робота 4. Практична справа: обговорення кейсу «Соціальне підприємство «Grameen Bank» 	<p align="center">2</p> <hr/> <p align="center">4</p> <hr/> <p align="center">2</p>
<p>Знати: особливості формування підприємницького стилю мислення як інноваційного</p> <p>Вміти: використовувати соціальне підприємництво як інструмент створення та запровадження соціальних інновацій</p>	<p align="center">Тема № 3 Формування підприємницького стилю мислення як інноваційного</p> <p>Лекція № 3 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні типи соціальних інновацій 2. Етапи створення соціальної інновації 3. Передумови запровадження соціальних інновацій 4. Управління опором до інновацій <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові 9, 15, 27, 31, 45, 49, 52 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	<p align="center">2</p>

1	2	3
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Власна теорія змін в соціальному підприємстві Особливі ознаки соціального підприємця як інноватора Поняття і типи інновацій в соціальній сфері Інновація в соціальній сфері як створення соціальної цінності Нові практики як соціальна інновація (приклад) Нові процеси як соціальна інновація (приклад) Теорія дифузії інновацій</p> <p>Практичне заняття № 3 Питання / завдання до заняття 1. Ідеї соціального розвитку як джерело створення соціальних інновацій 2. Процес створення соціальної інновації 3. Врахування опору до інновацій при формуванні стратегії просування соціальної інновації 4. Теорія змін як інструмент забезпечення сталості інноваційного процесу</p>	<p>4</p> <p>2</p>
<p>Знати: структуру та тенденції розвитку соціального підприємництва в розвинених країнах світу Вміти: оцінювати та прогнозувати розвиток соціального підприємництва в розвинених країнах світу</p>	<p>Тема № 4 Міжнародний досвід соціального підприємництва Лекція № 4 План лекції 1. Цілі сталого розвитку ООН та їх зв'язок із соціальним підприємництвом 2. Соціальне підприємництво у Великобританії 3. Соціальне підприємництво в Німеччині 4. Соціальне підприємництво в США Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 9, 18, 22, 38, 45, 57 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Кооперативи та їх роль у становленні соціального підприємництва в економічно розвинених країнах Посилення ролі держави в сфері соціального захисту населення як фактор розвитку соціального підприємництва Особливості соціального підприємництва в країнах Скандинавії Особливості соціального підприємництва у Великобританії Особливості соціального підприємництва в Німеччині Особливості соціального підприємництва в Франції Особливості соціального підприємництва в Польщі</p>	<p>5</p>

1	2	3
	<p>Практичне заняття № 4 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глобальні цілі сталого розвитку ООН 2. Соціальний бізнес як інструмент скорочення державних витрат на соціальні цілі 3. Зарубіжні концепції (моделі) соціального підприємництва 4. Порівняльна характеристика соціального підприємництва в країнах Європи та США 5. Успішний приклад становлення та розвитку соціального підприємства за кордоном 	2
<p>Знати: систему законодавчого регулювання діяльності соціальних підприємств в Україні та світі</p> <p>Вміти: використовувати нормативно-правову базу з метою розвитку соціального підприємства</p>	<p>Тема № 5 Законодавчі основи соціального підприємництва Лекція № 5 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз законодавчих аспектів діяльності соціальних підприємств 2. Міжнародна практика законодавчого регулювання діяльності соціальних підприємств 3. Українське правове середовище для розвитку соціального підприємництва 4. Фактори вибору юридичної форми соціального підприємства <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 19, 28, 31, 38, 42, 49, 54 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття</p>	4
	<p>Практичне заняття № 5 План практичного заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавчі підходи до визначення соціальних підприємств різноманітні в Європі інших країнах світу 2. Законодавча база діяльності соціальних підприємств у Великобританії 3. Податкові та інші пільги, передбачені законодавством для соціальних підприємств в різних країнах світу 4. Правовий статус соціальних підприємств в Україні 5. Перспективи вдосконалення законодавства в сфері регулювання діяльності соціального підприємництва в Україні 6. Практична вправа (робота в малих групах): «Порівняльна характеристика нормативно-правової бази соціального підприємництва в різних країнах світу» 	2

1	2	3
<p>Знати: сучасний стан соціального підприємництва та його місце в структурі соціальної економіки України</p> <p>Вміти: використовувати сучасні методики та показники для оцінки сучасного стану соціального підприємництва в Україні</p>	<p align="center">Тема № 6 Стан соціального підприємництва в Україні</p> <p>Лекція № 6 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Трактуювання змісту соціального підприємництва в Україні 2. Історичні основи вітчизняного соціального підприємництва 3. Громадські та урядові ініціативи щодо розвитку соціального підприємництва 4. Сектор соціального підприємництва в структурі соціальної економіки України <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 8, 17, 22, 35, 41, 46, 52, 58 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інкубатори та акселератори, що спеціалізуються на підготовці та запуску соціальних підприємств, почали з'являтися в Україні 2. Фінансова підтримка соціальних підприємств в Україні 3. Роль міжнародних донорських організацій в розвитку соціального підприємництва в Україні 4. Популяризація соціального підприємництва в Україні 	5
	<ol style="list-style-type: none"> 5. Роль освіти в розвитку соціального підприємництва 6. Он-лайн платформи по вивченню основ соціального підприємництва 7. Методологія прикладного політико-економічного аналізу стану соціального підприємництва 	
	<p>Практичне заняття № 6 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливі ознаки діяльності, які визнаються в Україні як соціальне підприємство 2. Історія розвитку соціального підприємництва в Україні з ХІХ століття до здобуття Україною незалежності 3. Етапи розвитку соціального підприємництва в незалежній Україні та їх характеристика 4. Громадський рух сприяння розвитку соціального підприємництва в Україні 5. Значення соціального підприємництва для соціально-економічного розвитку на національному та місцевому рівнях 	2

1	2	3
<p>Знати: можливості та обмежувальні фактори в розвитку соціального підприємництва в Україні</p> <p>Вміти: використовувати сприятливі можливості з метою розвитку соціального підприємництва в Україні</p>	<p>Тема № 7 Ідеї та можливості в соціальному підприємстві</p> <p>Лекція № 7 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування ідеї для створення соціального підприємства 2. Поширені прийоми, що використовуються в соціальному підприємстві для формування ідеї та сфери діяльності 3. Використання соціальної складової при створенні соціального підприємства 4. Можливості і фактори сприяння розвитку соціального підприємництва в Україні <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 6, 12, 21, 25, 31, 37, 42, 49, 56 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття.</p>	4
	<p>Практичне заняття № 7 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Належно обрана та обґрунтована ідея створення соціального підприємства як ключовий фактор успіху його майбутньої діяльності 2. Вирішення соціальних проблем громади як соціальна складова бізнесу 3. Мотивація підприємця вирішити певну соціальну проблему 4. Контроль за відповідністю задекларованої ідеї практиці діяльності в соціальній сфері 5. Практична вправа (робота в малих групах): «Мозковий штурм із метою визначення ідей для соціального підприємства» 6. Ділова гра: «Продавати історію» разом із продуктом як метод підвищення конкурентоспроможності соціального підприємства на ринку (приклад)» 	2
<p>Знати: класифікацію і сутність організаційно – правових форм соціальних підприємств</p> <p>Вміти: обґрунтовувати та обирати найбільш відповідні конкретним умовам організаційно – правові форми соціальних підприємств</p>	<p>Тема № 8 Організаційно – правові форми соціальних підприємств</p> <p>Лекція № 8 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поширені в світі організаційно – правові форми соціальних підприємств 2. Порівняльна характеристика форм господарювання неприбуткових та бізнес-організацій 3. Поширені в Україні організаційно-правові форми соціальних підприємств, їх переваги та недоліки 4. Спеціальні (нові) організаційних форми для соціальних підприємств <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 9, 10, 29, 33, 37, 42, 45, 51, 53, 58 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2

1	2	3
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Недержавна та неприбуткова організація як організаційно-правова форма соціального підприємництва Неприбуткова бізнес-асоціація як організаційно-правова форма соціального підприємництва Кооператив як організаційно-правова форма соціального підприємництва Товариство з обмеженою відповідальністю як організаційно-правова форма соціального підприємництва Асоціація як організаційно-правова форма соціального підприємництва Фонд як організаційно-правова форма соціального підприємництва Індивідуальний підприємець як організаційно-правова форма соціального підприємництва</p>	4
	<p>Практичне заняття № 8 Питання / завдання до заняття 1. Форми господарювання, що обирають соціальні підприємства у світі та їх характеристика 2. Недержавні неприбуткові організації як організаційно-правова форма соціального підприємництва 3. Бізнес - організації як організаційно-правова форма соціального підприємництва 4. Організаційно-правові форми соціальних підприємств в Україні та їх характеристика 5. Особливості спеціальних (нових) організаційно-правових форм соціального підприємництва</p>	2
<p>Знати: сутність та альтернативні варіанти організаційних структур соціальних підприємств</p> <p>Вміти: обґрунтовувати та обирати найбільш відповідні конкретним умовам організаційні структури для соціальних підприємств</p>	<p>Тема № 9 Організаційна структура соціального підприємства Лекція № 9 План лекції 1. Членство, програма та цілі діяльності 2. Організаційні правила та цінності 3. Організаційна структура 4. Роль управлінського персоналу та членів підприємства в управлінні</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 9, 15, 26, 29, 34, 38, 42, 44, 49, 51, 56 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Дисциплінарні правила поведінки (Кодекс правил) в соціальному підприємстві Інформаційна Система Управління (ІСУ) в соціальному підприємстві Матриця розподілу ролей, завдань та обов'язків в соціальному підприємстві</p>	5

1	2	3
	<p>Практичне заняття № 9 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Програма (стратегія) діяльності соціального підприємства як основа його організаційної структури 2. Членство в соціальному підприємстві, його особливості в кооперативах 3. Типи організаційних структур соціальних підприємств та їх характеристика 4. Роль адміністративного персоналу в управлінні соціальним підприємством 5. Розподіл ролей, завдань та обов'язків в процесі діяльності соціального підприємства 	2
<p>Знати: сутність та науково-теоретичні основи формування стратегії розвитку соціального підприємництва</p> <p>Вміти: формувати стратегію розвитку соціального підприємства</p>	<p>Тема № 10 Стратегія розвитку соціального підприємництва Лекція № 10 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблеми формування національної стратегії розвитку соціального підприємництва 2. Соціальна стратегія у системі управління сучасним підприємством 3. Візія та місія соціального підприємства 4. Порядок формування, виконання та оцінки стратегії діяльності соціального підприємства <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 6, 9, 12, 25, 28, 34, 39, 45, 52, 58 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття.</p>	5
	<p>Практичне заняття № 10 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Неурядові ініціативи щодо формування національної стратегії розвитку соціального підприємництва в Україні 2. Алгоритм процесу формування та реалізації соціальної стратегії організації 3. Соціальні аспекти загальної стратегії діяльності підприємства 4. Формування візії соціального підприємства як картини його стану в майбутньому 5. Формування місії соціального підприємства як плану досягнення поставлених цілей 6. Практична вправа (робота в малих групах): Ділова гра «Написання візій та місій для соціальних підприємств» 	2

1	2	3
<p>Знати: методику бізнес- моделювання в соціальному підприємстві</p> <p>Вміти: обґрунтовувати та обирати найбільш відповідну конкретним умовам бізнес- модель для соціального підприємства</p>	<p align="center">Тема № 11 Бізнес – моделювання в соціальному підприємстві</p> <p>Лекція № 11 План лекції 1. Сутність бізнес-моделювання в соціальному підприємстві 2. Види бізнес-моделей соціального підприємства 3. Найбільш поширені бізнес – моделі соціального підприємства 4. Науково обґрунтований універсальний каркас (канва) соціального підприємства</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 8, 15, 23, 7, 34, 46, 49, 52, 58 Інтернет – ресурси: 60-64</p> <p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття.</p> <p>Практичне заняття № 11 Питання / завдання до заняття 1. Опис цінності, яку несе для клієнта товар або послуга, що реалізується соціальним підприємством 2. Опис соціальної проблеми, яку планується вирішити за допомогою діяльності соціального підприємства 3. Структура витрат соціального підприємства 4. Економічна стійкість: види доходів, які отримує соціальне підприємство в процесі своєї діяльності 5. Вимірювання соціального впливу підприємства на громаду або цільову групу клієнтів 6. Практична вправа (робота в малих групах): Заповнення «Social Enterprise Canvas» обраного підприємства (практичне заняття №10, питання 6). 7. Ділова гра «Створення власної бізнес – моделі соціального підприємства»</p>	<p align="center">2</p> <p align="center">5</p> <p align="center">2</p>
<p>Знати: основи методології бізнес – планування в соціальному підприємстві</p> <p>Вміти: формулювати бізнес-план для соціального підприємства</p>	<p align="center">Тема № 12 Бізнес - планування в соціальному підприємстві</p> <p>Лекція № 12 План лекції 1. Мотиваційні аспекти бізнес –планування в соціальному підприємстві 2. Значення та призначення бізнес – плану для соціального підприємства 3. Формулювання цілей та завдань в бізнес – плані соціального підприємства</p> <p>Структура та анотація бізнес – плану</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 6, 7, 15, 27, 29, 31, 34, 38, 42, 45, 49, 54 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	<p align="center">2</p>

1	2	3
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Доцільність розробки бізнес – плану соціального підприємства Бізнес-план для соціального підприємства як інструмент переконання інвесторів в потенційній успішності бізнесу Стиль оформлення та структуривання бізнес – плану соціального підприємства Візія та місія в бізнес – плані соціального підприємства</p>	5
	<p>Практичне заняття № 12 Питання / завдання до заняття 1. Опис в бізнес-плані соціального підприємства та тієї соціальної цінності яку воно пропонує 2. Аналіз потенційного ринку соціального підприємства 3. Персонал та стратегія маркетингу соціального підприємства 4. Фінансова частина бізнес - плану соціального підприємства 5. Ризики та управління ризиками в соціальному підприємстві 6. Мета та процедура самооцінки бізнес – плану соціального підприємства 7. Практична вправа (робота в малих групах): Написання бізнес-плану соціального підприємства, визначення візії та місії</p>	2
<p>Знати: основи та особливості маркетингу в соціальному підприємстві</p> <p>Вміти: проводити маркетинговий аналіз та формувати маркетинговий план для потреб соціального підприємства</p>	<p>Тема № 13 Маркетинг в соціальному підприємстві Лекція № 13 План лекції 1. Роль маркетингу в соціальному підприємстві 2. Збір маркетингової інформації та залучення клієнтів 3. Маркетинговий аналіз в соціальному підприємстві 5. Маркетинговий комплекс соціального підприємства</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 4, 5 Додаткові: 8, 9, 14, 24, 34, 42, 46, 57, 59 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Аналіз зацікавлених сторін (стейкхолдерів) для соціального підприємства чи проекту Перевірка концепції («Proof-of-Concept») Підготовка ціннісної пропозиції для соціального проекту</p>	4
	<p>Практичне заняття № 13 Питання / завдання до заняття 1. Особливості маркетингу в соціальному підприємстві 2. Інформаційні джерела для маркетингового дослідження 3. Особливості та процедура маркетингового аналізу в соціальному підприємстві 4. Методи залучення клієнтів в соціальному підприємстві 5. Комплекс маркетингової політики соціальної підприємства 6. Практична вправа (робота в малих групах): Складання карти емпатії клієнта</p>	2

1	2	3
<p>Знати: сутність та особливості фінансового менеджменту в соціальному підприємстві</p> <p>Вміти: проводити фінансовий аналіз та формувати фінансовий план для соціального підприємства</p>	<p>Тема № 14 Фінансові аспекти соціального підприємництва</p> <p>Лекція № 14 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансовий менеджмент в соціальному підприємстві 2. Фінансовий план соціального підприємства 3. Соціальна звітність 4. Соціальний аудит <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 7, 19, 26, 34, 38, 46, 49, 52, 54 Інтернет – ресурси: 60-64</p> <p>Самостійна робота студентів Індивідуальне завдання: «Фінансове планування соціального проекту»</p> <p>Практичне заняття № 14 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансова складова діяльності соціального підприємництва 2. Розрахунок собівартості товару/послуги соціального підприємства 3. Система фінансового планування в соціальному підприємстві 4. Фінансові показники ефективності діяльності соціального підприємства 5. Особливості цілей та процедур соціального аудиту 6. Практична вправа (робота в малих групах): Обчислити точку беззбитковості проекту. 7. Практична вправа (робота в малих групах): Оцінити доцільність інвестування в соціальному підприємстві Шаблони для проведення аналітики: https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1-9lx2Jto2H5yyJftGhNf3XFwiS9PqPqr 	<p>2</p> <p>5</p> <p>2</p>
<p>Знати: сутність особливостей здійснення соціального підприємництва різними видами організацій</p> <p>Вміти: оцінювати переваги та недоліки здійснення соціального</p>	<p>Тема № 15 Особливості здійснення соціального підприємництва різними видами організацій</p> <p>Лекція № 15 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Варіанти організаційно-правових форм здійснення соціального підприємництва в Україні 2. Соціальне підприємництво на базі неприбуткової організації 3. Здійснення соціального підприємництва громадською організацією 4. Здійснення соціального підприємництва іншими неприбутковими організаціями <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 8, 17, 21, 24, 28, 3, 45, 46, 52, 58, 59 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	<p>2</p>

1	2	3
<p>підприємництва різними видами організацій</p>	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Особливості функціонування соціальних підприємств в формі благодійної організації Особливості функціонування соціальних підприємств в формі проекту міжнародної підтримки Особливості функціонування соціальних підприємств в формі релігійної організації Особливості функціонування соціальних підприємств в формі ОСББ Особливості функціонування соціальних підприємств в формі ФОП Особливості функціонування соціальних підприємств на основі договору про спільну діяльність</p> <p>Практичне заняття № 15 Питання / завдання до заняття 1. Організаційно-правові форми здійснення соціального підприємництва в Україні та світі 2. Особливості створення та діяльності соціального підприємства на базі неприбуткової організації 3. Особливості функціонування соціальних підприємств в формі громадської організації 4. Умови звільнення від податку на прибуток соціальних підприємств – неприбуткових організацій</p>	<p>5</p> <p>2</p>
<p>Знати: процедури та етапи створення соціального підприємства</p> <p>Вміти: створювати соціальне підприємство</p>	<p>Тема № 16 Створення соціального підприємства Лекція № 16 План лекції 1. Основні етапи створення соціального підприємства 2. Зміст установчих документів соціального підприємства та їх підготовка 3. Створення та організація діяльності соціального підприємства на базі суб'єктів приватного права 4. Створення та організація соціального підприємства шляхом укладання договорів про спільну діяльність</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 9, 11, 18, 24, 26, 32, 37, 39, 45, 49, 58 Інтернет – ресурси: 60-64</p> <p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Фінансовий менеджмент в соціальному підприємстві Формування початкового капіталу соціального підприємства Благодійна допомога неприбутковим організаціям</p>	<p>2</p> <p>5</p>

1	2	3
	<p>Практичне заняття № 16 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст та послідовність етапів створення соціального підприємства 2. Формування та реєстрація установчих документів соціального підприємства 3. Необхідні ресурси для створення соціального підприємства 4. Податкові пільги, які можуть застосовуватись до соціальних підприємств <p>Практична вправа (робота в малих групах): «Бізнес – план для новоствореного соціального підприємства»</p>	2
<p>Знати: принципи ведення обліку в різних видах соціальних підприємств, процес формування звітності та застосування податкових пільг для соціальних підприємств</p>	<p>Тема № 17 Облік, звітність та податкові пільги для соціальних підприємств</p> <p>Лекція № 17 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Облікова документація соціального підприємства 2. Облік доходів та витрат соціального підприємства 3. Ведення обліку та звітність соціальних підприємств на базі неприбуткових організацій 4. Податкові та інші пільги для соціальних підприємств, створених на базі благодійних, громадських та релігійних організацій <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 7, 14, 19, 29, 30, 34, 41, 46, 52, 57 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
<p>Вміти: вирішувати проблеми ведення обліку та формування звітності в соціальних підприємствах</p>	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Звітність соціального підприємства Пільги для соціальних підприємств з податку на додану вартість Пільги для соціальних підприємств з податку на нерухомість Пільги для соціальних підприємств з орендної плати за державне майно та із земельного податку Особливості обліку операцій з надання благодійної допомоги Особливості обліку та звітності в неприбуткових організаціях</p>	4
	<p>Практичне заняття № 17 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення облікової політики в діяльності соціального підприємства 2. Види облікових документів соціального підприємства та їх характеристика 3. Управлінський облік в соціальному підприємстві 4. Податкова, фінансова та статистична звітність соціальних підприємств 5. Особливості обліку та звітності соціальних підприємств на базі неприбуткових організацій 	2

1	2	3
<p>Знати: джерела та структуру інвестицій в соціальний бізнес</p> <p>Вміти: формувати інвестиційний план соціального підприємства та залучати інвестиційні ресурси для його розвитку</p>	<p align="center">Тема № 18 Інвестиції в соціальний бізнес</p> <p>Лекція № 18 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типи інвесторів для соціального підприємництва 2. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу як метод інвестування для соціальних проектів 3. Досвід зарубіжних країн в сфері інвестування в соціальний бізнес <p>Фандрейзинг як додатковий інструмент залучення ресурсів</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 9, 17, 25, 30, 34, 38, 46, 49, 50, 52, 57 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття. Підготовка до ділової гри «Інвестиційний план як інвестиційна пропозиція соціального підприємства»</p>	5
	<p>Практичне заняття № 18 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття інвестування та його значення для розвитку соціального підприємництва 2. Методи інвестування в соціальному підприємстві 3. Роль фінансових інституцій та фондів в інвестуванні розвитку соціального підприємства 4. Міжнародний досвід в сфері інвестування в соціальний бізнес 5. Краудфандинг в соціальному підприємстві 6. Практична вправа (робота в малих групах): Розробка інвестиційної пропозиції соціального підприємства 7. Ділова гра «Інвестиційний план як інвестиційна пропозиція соціального підприємства» 8. Ділова гра «Тестування спроможності фандрейзингу» 	2
<p>Знати: методи оцінювання соціального впливу та результатів діяльності соціального підприємства</p> <p>Вміти: практично використовувати</p>	<p align="center">Тема № 19 Вимірювання соціального впливу та результатів діяльності</p> <p>Лекція № 19 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «результати діяльності соціального підприємства» 2. Види результатів соціального підприємства 3. Методичні підходи до оцінки соціальних результатів 4. Етапи оцінювання результатів діяльності соціального підприємства та їх характеристика <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 8, 14, 19, 25, 30, 39, 41, 46, 49, 50, 53, 55 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2

1	2	3
<p>методи та інструменти оцінювання соціального впливу та результатів діяльності соціального підприємства</p>	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Категорії, що використовуються для оцінки соціальних результатів Підхід множинності інтересів зацікавлених сторін, що використовується для оцінки соціальних результатів Суб'єкти оцінки результатів діяльності соціального підприємства Індикатори вимірювання економічної та соціальної діяльності соціального підприємства</p>	4
	<p>Практичне заняття № 19 Питання / завдання до заняття 1. Результати діяльності соціального підприємства та їх класифікація 2. Понятійний апарат, що використовується для оцінки соціальних результатів 3. Процедура оцінки результатів діяльності соціального підприємства 4. Вдосконалення внутрішніх організаційно-економічних механізмів соціального підприємства на основі результатів оцінювання його діяльності 5. Практична вправа (робота в малих групах): Розрахунок «SROI» для сучасного підприємства</p>	2
<p>Знати: структуру та зміст екосистеми соціального підприємництва в Україні</p> <p>Вміти: організувати ефективну взаємодію в екосистемі соціального підприємництва</p>	<p>Тема № 20 Екосистема соціального підприємництва в Україні Лекція № 20 План лекції 1. Учасники екосистеми: соціальні підприємства 2. Учасники екосистеми: інкубатори та акселератори 3. Учасники екосистеми: донори/інвестори 4. Взаємодія в екосистемі соціального підприємництва та можливості її розвитку</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 7, 8, 14, 20, 25, 30, 34, 38, 42, 48, 49, 51, 56 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Світовий досвід функціонування інкубаторів та акселераторів в сфері соціального підприємництва Міжнародні проекти технічної допомоги в сфері соціального підприємництва в Україні Програми з розвитку соціального підприємництва в Україні Сфера венчурної філантропії та соціального інвестування в Україні Фінансування та підтримка соціальних підприємств благодійними фондами</p>	5

1	2	3
	<p>Практичне заняття № 20 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль соціальних підприємств в суспільно-природно-економічній екосистемі 2. Каталог соціальних підприємств 3. Інкубатори та акселератори як учасники екосистеми соціального підприємництва 4. Донори та інвестори як учасники екосистеми соціального підприємництва 5. Перспективи розвитку екосистеми соціального підприємництва в Україні 6. Практична вправа (робота в малих групах): Розробка опитування для вимірювання організаційної ефективності 	2
<p>Знати: сутність та характер впливу факторів, що сприяють розвитку соціального підприємництва в Україні</p>	<p style="text-align: center;">Тема № 21 Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні</p> <p>Лекція № 21 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мотиваційні аспекти в розвитку соціального підприємництва 2. Передумови для розвитку соціального підприємництва в Україні 3. Масштабування соціального підприємництва 4. Механізм сприяння розвитку соціального підприємництва в Україні 	2
<p>Вміти: долати об'єктивні та суб'єктивні перешкоди в процесі розвитку соціального підприємництва в Україні</p>	<p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-5 Додаткові: 6, 7, 9, 16, 26, 30, 35, 38, 42, 46, 50,55 Інтернет – ресурси: 60-64</p>	
	<p>Самостійна робота студентів Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка презентації на тему: Проблеми в розвитку соціального підприємництва в Україні Підтримка міжнародними фондами та організаціями розвитку соціального підприємництва в Україні Ресурси, які наявні для розвитку соціального підприємництва Система інформаційно-консультаційного забезпечення розвитку соціального Політика державної підтримки розвитку соціального підприємництва: зарубіжний досвід та українські реалії Інвестиційні програми з кредитування соціальних підприємств підприємництва</p>	4

1	2	3
	<p>Практичне заняття № 21 Питання / завдання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єктивні та суб'єктивні перешкоди для розвитку соціального підприємництва в Україні 2. Проблема доступу соціальних підприємців до фінансових ресурсів 3. Процес формування механізму сприяння розвитку соціального підприємництва 4. Законодавчо-нормативні передумови для розвитку соціального підприємництва в Україні 5. Необхідність формування та затвердження на державному рівні програми з розвитку соціального підприємництва в Україні 	2
ВСЬОГО:		180/6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.

Основні:

1. Ачкасова О. Розвиток соціального підприємництва в Україні в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1217/1172>.
2. Економіка підприємства: теорія і практикум : навч.-метод. посіб. / [В. І. Блонська, Т. Г. Васильців, С. С. Гринкевич, Н. М. Заярна, Я. Д. Качмарик, О. Ю. Масленніков, Н. Г. Міценко, І. А. Маринич, І. О. Ященко] : за ред. Н. Г. Міценко, О. І. Ященко. Львів : Магнолія 2006, 2021. 688 с.
3. Жуковська В. М. Соціальний розвиток організації: потенціал, управління, інновації : монографія. Київ : КНТЕУ, 2018. 352 с.
4. Кузьмін О. Є., Пирог О. В., Чернобай Л. І., Станасюк Н. С., Пасінович І. І. Соціальна відповідальність: практичний аспект : навч. посіб. Київ : Кондор, 2020. 244 с.
5. Підприємництво та основи бізнесу. Практикум: Навчальний посібник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. 280 с

Додаткові:

6. Аблязова Н. Р., Козловська С. Г. Управління у сфері соціального підприємництва як інноваційної форми ведення бізнесу. *Економіка, фінанси, право*. 2021. № 8. С. 19–23.
7. Батченко Л. В., Бондар І. С., Русавська В. А. Бізнес-комунікації в міжнародному менеджменті : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2021. 304 с.
8. Біланич Л. В. Інформаційні ресурси соціального підприємництва в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 82–90.
9. Білик О. І., Корецька Т. М. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2020/69.pdf.
10. Безсмертна О. В., Білоконь Т. М., Шварц І. В. Соціальне підприємництво: особливості та можливості створення в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 30. С. 92–97. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/16.pdf.
11. Богацька Н. Вплив ринку праці на конкурентоспроможність соціального підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1681/1617>.
12. Богацька Н. Соціальне підприємництво: особливості та перспективи розвитку. *Розвиток суб'єктів економічної діяльності в сучасних умовах господарювання* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), Харків, 24–25 листопада 2022 року; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. С.140-142.
13. Богацька Н. Теоретичні аспекти конкурентоспроможності соціального підприємства. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*: зб. наук. пр. X Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 06-07 жовтня. 2022 р. Вінниця, 2022. Ч. 1. С. 11-23.

14. Браунагель А., Анфілов Д. Соціальне підприємництво як сучасний вектор розвитку економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1330/1285>.
15. Васильєва О. О., Трохимець О. І., Соколов А. В. Соціальне підприємництво як інноваційний інструмент розвитку людського потенціалу. *Інфраструктура ринку*. 2022. № Вип. 66. С. 153–161. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/66_2022/30.pdf.
16. Величко, К, Тимохова Г., Кудінова М. Соціальне шкільне підприємництво: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1775/1711>.
17. Грінка Т. І. Соціальне підприємництво в регіональних соціально-економічних процесах. *Інфраструктура ринку*. 2021. № Вип. 54. С. 166–171. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/54_2021/28.pdf.
18. Гулевська-Черниш А. Соціальне підприємництво: куди рухаються світ і Україна. *Дзеркало тижня*. 2019. № 21 груд. С. 11.
19. Джинджоян В. В. Місце підприємницької та корпоративної діяльності в реалізації сучасної соціальної парадигми. *Економіка & держава*. 2019. № 11. С. 30–33.
20. Дзюба О., Берідзе К. Розвиток соціального підприємництва в Україні та зарубіжних країнах під впливом кризи, спричиненої пандемією covid-19. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/696/669>.
21. Дюк А. А. Сучасний розвиток та напрями спеціалізації соціального підприємництва на селі. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 149–154. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2020/29.pdf.
22. Жаровська І. М. Інститут соціального підприємництва: юридичне загальнотеоретичне тлумачення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 31–33. URL: http://lsej.org.ua/10_2022/3.pdf.
23. Заволока Ю. М., Сідненко М. В., Івко А. В. Проблеми та перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2019/64.pdf.
24. Ільченко В. М. Вплив краудфандингу на ефективний розвиток соціального підприємництва. *Інфраструктура ринку*. 2022. № Вип. 64. С. 36–41. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/64_2022/9.pdf.
25. Ільченко В. М., Кисельов В. Р. Концептуальні аспекти формування соціального підприємництва в селах і селищах України та моделі їх інноваційного господарювання. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/103/98>.
26. Князева О. В., Мардар М. Р., Мунтян І. В. Нові стратегії некомерційного (неприбуткового) маркетингу: сутність та особливості застосування. *Бізнес-навігатор*. 2021. № 4. С. 7–11. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2021/65_2021/3.pdf.
27. Ковтун М. В., Гавкалова, Н Л. Соціальне підприємництво як чинник соціально-економічного розвитку суспільства. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 18. С. 34–40. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/435/422>.

28. Комісаренко А. О. Соціальне підприємництво як ефективний механізм сталого розвитку в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2021. № 1. С. 140–147.
29. Косович Б. І. Соціальне підприємництво в Україні: актуальні питання становлення. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 77–81. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2020/16.pdf.
30. Кот Л. Соціальне підприємництво, соціальне підприємство, соціальний підприємець: засади макроекономічного розуміння. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1435/1382>.
31. Кот Л. Л. Структурно-змістовне дослідження соціального підприємництва як макроекономічної категорії. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 21. С. 15–23. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/463/450>.
32. Кривобок П. В. Реалізація моделі соціально-орієнтованого підприємства на прикладі сонячної електростанції. *Ефективна економіка*. 2018. № 9. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2018/157.pdf.
33. Кривобок П. В. Розвиток соціального підприємництва в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 51–61.
34. Круп'як І. Й., Круп'як Л. Б. Особливості розвитку фандрайзингу в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2019/55.pdf.
35. Крючко Л. С., Кравченко Ю. В., Локотькова У. Управління рекламною діяльністю та напрями її вдосконалення. *Економіка & держава*. 2019. № 11. С. 92–95.
36. Лопашук І. А. Актуалізація соціального вектору функціонування підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2020/52.pdf.
37. Луговенко Н. В., Коваленко Н. В. Соціальні підприємства як інструмент діалогу держави і суспільства. *Інфраструктура ринку*. 2020. № Вип. 42. С. 187–192. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/34.pdf.
38. Лункіна Т. І. Соціальне підприємництво в Україні як сучасний тренд розвитку: особливості, фінансові аспекти. *Інфраструктура ринку*. 2020. № Вип. 39. С. 297–303. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/51.pdf.
39. Михальчук Л., Бендюг Є. Методи залучення фінансових ресурсів для розвитку соціального підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/803/770>.
40. Міняйленко І. В., Биба В. В., Кулябка А. А. Зарубіжні моделі розвитку соціального підприємництва. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2020/102.pdf.
41. Наумова М. О. Прогресивний міжнародний досвід розвитку соціального підприємництва та запозичення його в Україні. *Держава та регіони*. 2020. № 2. С. 202–208. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/2_2020/36.pdf.

42. Никифорак В. А., Тодорюк С. І., Антохова І. М. Удосконалення нормативно-правового забезпечення України у сфері соціального підприємництва: досвід країн ЄС. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 4. С. 5–10.
43. Никифоров А. Є. Партнерське товариство як нова форма організації підприємництва у сфері цифровізації. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. № 32. С. 31–38. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/32-2022/6.pdf>.
44. Новик І. Соціальне підприємництво: стан та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1911/1839>.
45. Осипова С. К., Носирев О. О. Соціальне підприємництво в управлінні регіональним економічним розвитком. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 122–128. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2021/21.pdf.
46. Пилипенко Н. М., Карпець О. В. Теоретичні аспекти соціального підприємництва в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: Теоретичні аспекти соціального підприємництва в сучасних умовах.
47. Ревко А. Роль соціального підприємництва у нагромадженні соціального капіталу та вирішенні проблем громади в умовах цифровізації економіки регіону. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1943/1870>.
48. Ревко А. Соціальний капітал як детермінанта розвитку громади та соціального підприємництва в умовах сучасних викликів. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1743/1679>.
49. Ревко А., Приходько Н. Соціально-економічні наслідки безробіття населення регіонів України. Проблеми і перспективи економіки та управління. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 2. С. 18–24. URL: <http://preu.stu.cn.ua/article/view/244031>.
50. Романуша Ю. В. Фундаментальні положення розвитку соціального підприємництва в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2022. № Вип. 66. С. 162–169. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/66_2022/31.pdf.
51. Сабецька Т. Економічний зміст та історія розвитку соціального підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2235/2158>.
52. Сибирка Л. А., Дмитрієва О. М., Сироїжко К. В. Розвиток та становлення соціального підприємництва та соціальної відповідальності бізнесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 22. С. 47–53. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2019/10.pdf.
53. Ситник Й., Юрченко Г. Сучасні методи оцінювання персоналу на соціальних підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1387/1337>.

54. Сотник І. М., Гаврилова В. В., Коваленко Є. В. Соціальне підприємництво як інструмент реалізації глобальних цілей сталого розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 62–73.
55. Тарасенко Т., Бородін Є. Соціальне підприємництво як фактор розвитку соціальної роботи: міждисциплінарний та міжпрофесійний погляд. *Аспекти публічного управління*. 2022. № 5. С. 5–15.
56. Фарат О., Косовська В., Кедебец К. Проблеми соціального підприємництва під час пандемії. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/732/704>.
57. Юрківський О. Й. Соціальне підприємництво в період формування та трансформації національної моделі «Номо економікус». *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2022. № 1. С. 29–35. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/258612>.
58. Ярошевська О. В., Кулько-Лабинцева І. В. Розвиток соціального підприємництва на базі туристичних підприємств України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 11-12. С. 3–7.
59. Ярошевська О. В., Кулько-Лабинцева І. В. Розвиток соціального підприємництва на базі туристичних підприємств України. *Ефективна економіка*. 2020. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2020/4.pdf.

Інтернет – ресурси:

60. Законодавча база Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
61. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
62. Офіційний сайт Вінницької обласної державної адміністрації. URL: <http://www.vin.gov.ua>.
63. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
64. Система дистанційного навчання ВТЕІ КНТЕУ «MOODLE». URL: <http://sun.vtei.com.ua>.